

LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

PAŽYMA

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS LYTIES, KALBOS IR AMŽIAUS PAGRINDAIS UAB „RESTO INVEST“ DARBO SKELBIME

2016-08-17 Nr. (16)SI-51)SP-90

Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyba (toliau – ir Tarnyba) iš VŠĮ „Europos Žmogaus teisių fondas“ 2016 m. liepos 27 d. gavo informaciją, jog interneto tinklalapyje www.darbo.lt patalpintas UAB „Resto invest“ (toliau – ir bendrovė) darbo skelbimas, kuriame nurodoma, jog reikalinga pardavėja „brendinių“ drabužių ir avalinės parduotuvėje. Pardavėja turi būti iki 40 metų, mokėti rusų, lietuvių kalbas.

2016 m. rugpjūčio 5 d. sprendimu Lygių galimybių kontrolierė nusprendė pradėti tyrimą savo iniciatyva dėl galimo Lietuvos Respublikos moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio ir Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymo 11 straipsnio pažeidimo.

Lygių galimybių kontrolierė, vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 25 str. 1 ir 2 dalimis, 2016 m. rugpjūčio 5 d. raštu Nr. (16)SI-51)S-656 kreipėsi į UAB „Resto invest“, prašydama paaiškinti, kokių pagrindų minėtame darbo skelbime numatytas reikalavimas dėl lyties, amžiaus ir kalbos.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

1. UAB „Resto invest“ 2016 m. rugpjūčio 9 d. raštu pateikė paaiškinimus, nurodant, jog reikalavimas mokėti rusų kalbą grindžiamas tuo, jog bendrovės vienintelis akcininkas ir direktorius yra Baltarusijos pilietis, kuris nekalba jokia kita užsienio kalba, išskyrus rusų, todėl nemokant šios kalbos, bendravimas tarp personalo ir bendrovės vadovybės būtų komplikuotas. Reikalavimas dėl lyties yra nepagrįstas, nes parduotuvėje dirba tiek moterys, tiek vyrai. Amžiaus cenzas taip pat neturėjo būti

numatytas. Atrankoje gali dalyvauti įvairaus amžiaus kandidatai. UAB „Resto invest“ prekiauja žinomų prekinių ženklų drabužiais, kurie labiau orientuoti į jaunesnio amžiaus grupę, todėl jaunesnio amžiaus pardavėjas daugiau atitiktų pirkėjų lūkesčius, patariant bei padedant išsirinkti pageidaujamus drabužius. UAB „Resto invest“ administracija pažymėjo, jog apgailestauja dėl įvykusio nesusipratimo, publikuojant darbo skelbimą minėtame tinklalapyje.

2. Atliekant tyrimą, nustatyta, kad interneto tinklalapyje www.darbo.lt UAB „Resto invest“ darbo skelbimo, kuriuo siūlomas darbas pardavėjai iki 40 metų, mokančiai rusų, lietuvių kalbas, nėra.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

1. Skundo tyrimo metu buvo vertinama, ar interneto tinklalapyje www.darbo.lt UAB „Resto invest“ darbo skelbimas, kuriuo siūlomas darbas pardavėjai iki 40 metų amžiaus, mokančiai rusų, lietuvių kalbas, nėra diskriminacinio pobūdžio bei neprieštarauja Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 8 str. ir Lygių galimybių įstatymo 11 str. išdėstytoms nuostatomis, reglamentuojančioms diskriminuojančius skelbimus.

2. Pažymėtina, jog tiek Europos Sąjungos, tiek nacionaliniuose teisės aktuose diskriminacija pačia bendriausia šio žodžio prasme reiškia teisių sumažinimą arba atėmimą tam tikrai kategorijai asmenų dėl kokių nors požymių. Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama, kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius.

Tiriant diskriminacijos fakto buvimą ar nebuvimą, yra lyginami keli žmonės, kurie skiriasi savo tapatybės požymiais, kitais požymiais ir vertinama, ar tokiose pačiose, ar panašiose aplinkybėse jie traktuojami vienodai. Vertinant galimą diskriminaciją būtina nustatyti diskriminacijos pagrindą bei nustatyti ar šiai santykių sričiai yra taikomas Lygių galimybių įstatymas. Nagrinėjamu atveju atliekamas tyrimas dėl galimos diskriminacijos lyties, kalbos ir amžiaus pagrindais, t.y. nustatoma ar darbo skelbimas, kuriuo siūlomas darbas moteriškos lyties atstovei iki 40 metų amžiaus, be lietuvių kalbos mokančiai ir rusų kalbą, neturi požymių, atitinkančių privilegijų, pirmenybės ar pranašumo lyties, amžiaus ir kalbos pagrindais.

3. Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 8 str. nurodo, jog skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę vienai iš

lyčių, reikalauti iš darbo ieškančių asmenų informacijos apie jų šeimines padėtis, amžių (išskyrus įstatyme numatytus atvejus), privatų gyvenimą ar šeimos planus.

Nagrinėjamu atveju darbo skelbime buvo nurodyta, jog siūlomas darbas pardavėjai, t.y., darbas siūlomas moteriškos lyties atstovei. Pagal Valstybinės lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos Respublikos Seimo 1999 m. lapkričio 4 d. nutarimą Nr. 5(74) „Dėl pareigų, profesijų, mokslo laipsnių ir panašių pavadinimų“, pareigų, profesijų, teisinio statuso, rangų, titulų, mokslo laipsnių, pedagoginių mokslo vardų, kvalifikacinių laipsnių ir panašūs pavadinimai apibendrintai reiškiami vyriškos giminės daiktavardžiais. Pažymėtina, jog, nurodant pareigų pavadinimą moteriškos giminės daiktavardžiu, akcentuojamas darbas tik moterims, kadangi pagal minėtą nutarimą moterims apibūdinti pagal profesiją, teisinį statusą, rangą, titulą, mokslo laipsnį, pedagoginį mokslo vardą, kvalifikacinį laipsnį ir pan. vartojami moteriškosios giminės daiktavardžiai.

4. Lygių galimybių įstatymo 11 str. nustato, jog skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis draudžiama nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, išskyrus šio įstatymo 2 str. 7 d. nustatytus atvejus.

5. Lygių galimybių įstatymo 2 str. 1 d. diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ir netiesioginė, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Minėto straipsnio 7 d. nustatytos išimtys, kurioms esant, elgesys su asmeniu, kai dėl lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu, jam taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Viena iš šių išimčių siejama su profesine veikla, kai dėl konkrečių profesinės veiklos rūšių pobūdžio arba dėl jų vykdymo sąlygų tam tikra žmogaus savybė yra esminis ir lemiamas profesinis reikalavimas, o šis tikslas yra teisėtas ir reikalavimas yra proporcingas. Sistemiškai aiškinant tiesioginės diskriminacijos išimtys, jas galima būtų taikyti tik tuomet, jei: 1) reikalavimai dėl amžiaus, lyties ir kalbos būtų profesiniai reikalavimai, 2) toks tikslas būtų teisėtas, 3) reikalavimai būtų proporcingi. Vadinasi, turi būti aiškiai pagrįsta trijų kriterijų viseto sutaptis.

Aplinkybė, jog bendrovei priklausančioje parduotuvėje prekiaujama drabužiais, kurie labiau orientuoti į jaunesnę amžiaus grupę, todėl jaunesnio amžiaus pardavėjas labiau atitiktų pirkėjų lūkesčius, patardamas ir padėdamas išsirinkti pageidaujamus rūbus, neatitinka minėtų trijų kriterijų viseto. Pagal bendrovės direktorės 2016 m. birželio 2 d. įsakymu patvirtintus pardavėjo pareiginius nuostatus, nei viena iš pardavėjo pareigų dėl klientų aptarnavimo, tokių kaip: aptarnauti pirkėjus, padėti

pirkėjui išsirinkti prekę, konsultuoti pirkėją apie prekes, paskirtį, savybes, kokybę, priežiūrą ir kainą, nėra susijusi su pardavėjo amžiumi ir lytimi. Minėtos pareigos siejasi išskirtinai su jo praktine patirtimi bei kvalifikacija. Faktas, jog pardavėjas bus jaunas ir moteriškos lyties, nereiškia, jog galės visada kvalifikuotai ir efektyviai padėti išsirinkti pirkėjui tinkantį drabužį.

6. Nustatant reikalavimo – be lietuvių, t.y., valstybinės kalbos, mokėti ir rusų kalbą, pagrįstumą, vertintinas UAB „Resto invest“ 2016 m. rugpjūčio 9 d. raštu pateiktas paaiškinimas, jog reikalavimas mokėti rusų kalbą grindžiamas tuo, kad bendrovės vienintelis akcininkas ir direktorius yra Baltarusijos pilietis, kuris nekalba jokia kita užsienio kalba, išskyrus rusų, todėl nemokant šios kalbos, bendravimas tarp personalo ir bendrovės vadovybės būtų komplikuoatas. UAB „Resto invest“ pateikti priedai patvirtinta aplinkybes, jog bendrovės vadovė ir akcininkė yra Baltarusijos pilietė (duomenys neskelbtini) (Lietuvos Respublikos Juridinių asmenų registro išplėstinis išrašas) bei tai, kad tiesioginis pardavėjų vadovas yra (duomenys neskelbtini) (UAB „Resto invest“ parduotuvės vedėjo pareiginiai nuostatai, patvirtinti 2016 m. birželio 2 d. direktorės įsakymu, Darbo sutartis Nr. 5), kuris yra Lietuvos Respublikos pilietis. Atkreiptinas dėmesys, jog nei vienas iš pateiktų argumentų nepagrindžia pardavėjo profesinių reikalavimų bei nėra proporcingas, nes tiesioginis pardavėjo vadovas yra Lietuvos Respublikos pilietis, todėl preziumuojama, jog moka lietuvių kalbą. Teigtina, kad šis reikalavimas taip pat negali būti vertinamas kaip išimtis.

7. Darytina išvada, jog interneto tinklalapyje www.darbo.lt UAB „Resto invest“ darbo skelbimas, kuriuo siūlomas darbas pardavėjai iki 40 metų amžiaus, mokančiai rusų, lietuvių kalbas, prieštarauja Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 8 str. bei Lygių galimybių įstatymo 11 str. išdėstytiems reikalavimams, nustatantiems draudimą skelbimuose priimti į darbą, valstybės tarnybą arba mokytis, nurodyti reikalavimus, suteikiančius pirmenybę lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindais. Tokiu skelbimu ribojamos galimybės ne tik kitos amžiaus grupės asmenims, bet ir kitos lyties atstovams, t.y., vyrams, bei nemokantiems rusų kalbos užimti siūlomas pareigas.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 24 str. 6 p. bei Lygių galimybių įstatymo 14 str. ir 15 str.,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti UAB „Resto invest“ vadovą dėl padaryto pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti pareiškėją ir UAB „Resto invest“ vadovą.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Lygių galimybių kontrolierė

Agneta Lobačevskytė